Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ВСТУП ДО МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ

Навчально-методичний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за
спеціальностями С3, D3, D7 освітньої програми «Міжнародна логістика»,
за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
(за спеціалізаціями) ОП «Міжнародні економічні відносини»
з професійно-орієнтованими освітніми компонентами

Електронний ресурс

Харків – 2026

УДК 339.5:656(075.8)
В 85

Рецензенти:

К. І. Гунько – начальник управління по роботі з персоналом Харківської митниці, радник митної служби 1 рангу, доктор філософії за спеціальністю «Економіка»;
Т. П. Шуба – к.е.н., доцент, завідувачка кафедри міжнародної економіки та світового господарства економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 9 від 24 квітня 2026 року)

В 85 **Вступ** до міжнародної логістики : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями С3, D3, D7 освітньої програми «Міжнародна логістика», за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (за спеціалізаціями) ОП «Міжнародні економічні відносини» з професійно-орієнтованими освітніми компонентами [Електронний ресурс] / уклад. А. С. Зайцева, Т. М. Мірошниченко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 49 с.)

Видання містить навчальні та методичні матеріали, представлено рекомендації до підготовки здобувачів вищої освіти до практичних занять та організації їхньої самостійної роботи з дисципліни «Вступ до міжнародної логістики». У виданні розкрито зміст ключових понять дисципліни, наведено глосарій термінів і понять. У посібнику наведено вимоги до поточного й підсумкового контролю, представлено тематичний план, опорний конспект лекцій, схему нарахування балів та шкалу оцінювання.

УДК 339.5:656(075.8)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2026
© Зайцева А. С., Мірошниченко Т. М., уклад., 2026

ЗМІСТ

Вступ

1 Програма навчальної дисципліни

2 Тематичний план

3 Опорний конпект лекцій

4 Матеріали до семінарських занять

5 Організаційно-методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти

6 Критерії та шкала оцінювання, схема нарахування балів

7 Приклад тестових питань для підсумкового контролю

8 Рекомендована література

9 Глосарій

ВСТУП

Дисципліна «Вступ до міжнародної логістики» належить до нормативних, спрямована на формування фахових компетенцій здобувачів освіти щодо міжнародних аспектів логістики у професійній діяльності, а також підходів та фахового інструментарію міжнародників.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення професійно-орієнтованих освітніх компонент з дисципліни «Вступ до міжнародної логістики» є формування у здобувачів вищої освіти знань, як цілісного уявлення про сутність, принципи та інструменти міжнародної логістики, розкрити її роль у глобальній економіці, зовнішньоекономічній діяльності та інтеграційних процесах.

Основними **завданнями** вивчення професійних освітніх компонент є:

- опанування теоретичних основ міжнародної логістики, її ролі в системі світових торговельно-економічних відносин;
- вивчення особливостей формування та функціонування глобальних ланцюгів постачань і міжнародних транспортно-логістичних систем;
- засвоєння механізмів організації міжнародних перевезень різними видами транспорту (морським, залізничним, автомобільним, авіаційним, мультимодальним);
- ознайомлення з міжнародними стандартами та нормативно-правовою базою (Інкотермс, конвенції CMR, COTIF, Кіотська конвенція, правила СОТ, документи WCO);
- формування навичок аналізу витрат і ризиків у міжнародних логістичних операціях, застосування методів їх мінімізації;
- дослідження впливу цифрових технологій на міжнародну логістику (електронні платформи, блокчейн, big data, штучний інтелект);
- розгляд сучасних тенденцій розвитку міжнародної логістики: «зелена» логістика, гуманітарна логістика, сервісна логістика.

Очікувані результати навчання:

– володіти концептуально-понятійною основою та аспектами міжнародної логістики, а також її особливості на глобальному та регіональному рівнях, в діяльності інтеграційних угрупувань (ЄС, НАФТА), країн, транснаціональних корпорацій;

– застосовувати набуті знання та навички до аналізу міжнародної логістичної діяльності в глобальному та регіональному вимірі, визначити місце та завдання України у світовій та європейській транспортно-логістичній

інтеграції, знайти для себе можливе майбутнє місце праці в цьому новому, але надзвичайно динамічному виді бізнесу – міжнародній логістиці.

Компетентності, які формує дисципліна «Вступ до міжнародної логістики»

Загальні компенетності:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компенетності

ФК1.1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

ФК4.1 Здатність здійснювати операції у сфері міжнародних перевезень та управлінні потоками.

ФК 4.4. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи у міжнародній логістичній діяльності.

ФК 4.5. Здатність управляти міжнародними логістичними процесами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

РН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

РН 25. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН 31. Вміти організовувати операції у сфері міжнародних перевезень та управляти потоками.

РН 34. Використовувати нормативно-розпорядчі документи в міжнародній логістичній діяльності.

РН 35. Вміти управляти міжнародними логістичними процесами.

2. ТЕМАТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Понятійний апарат та еволюція логістики у світовій економіці Суть, основний термінологічний апарат міжнародної логістики як виду управлінської діяльності глобальному економічному просторі. Роль та місце міжнародної логістики у глобальних ланцюгах постачання. Еволюція основних теорій міжнародної логістики

Тема 2. Концепції міжнародної логістики. Сучасні підходи до трактування поняття логістичних систем та їх класифікація. Визначення та функції міжнародної логістики; логістика у міжнародній торгівлі та інтеграційних процесах; сучасні тренди глобалізації ланцюгів постачання.

Тема 3. Транспортна логістика та її роль у міжнародному бізнесі. Види транспорту та їх застосування у світовій логістиці; мультимодальні та інтермодальні перевезення; міжнародні транспортні коридори. Проміжні станції логістичних мереж (транспортні вузли, пункти перевантаження, магазини, багатофункціональні логістичні центри). Побудова глобальних мережевих логістичних компаній.

Тема 4. Мито як інструмент міжнародної логістики. Митна політика і міжнародні угоди між країнами. Incoterms як інструмент міжнародних контрактів. Вплив митних бар'єрів на логістичні рішення у міжнародному просторі.

Тема 5. Логістичне посередництво та світовий ринок логістичних послуг. Сутність і завдання логістичного посередництва. Вибір постачальника та систем постачання. Вибір економічно обґрунтованого розміру замовлення.

Тема 6. Розподільча логістика у глобальному економічному просторі.

Логістичні ланки, ланцюги, канали. Логістичні центри у каналах розподілу. Побудова системи розподілу.

Тема 7. Складська логістика та управління запасами у міжнародному середовищі. Склади у міжнародній логістиці. Документообіг складів. Цифровізація складського господарства. Організація складування у світовій практиці; управління товарними потоками; міжнародні стандарти та інновації в складській логістиці.

Тема 8. Сучасні виклики та перспективи міжнародної логістики. Вплив глобальних криз (COVID-19, війни, енергетичні та екологічні виклики, геополітичні конфлікти). «Зелена» логістика та сталий розвиток. Перспективи інтеграції України у глобальні логістичні мережі.

3. ОПОРНИЙ КОНПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Понятійний апарат та еволюція логістики у світовій економіці.

Актуальність вивчення теоретичних основ міжнародної логістики зумовлена посиленням ролі логістики як ключового фактору конкурентоспроможності компаній на світовому ринку, що обумовлено стрімким розвитком міжнародної торгівлі та глобалізацією економічних процесів. Українські підприємства стикаються з необхідністю ефективного управління експортними ланцюгами постачання, які охоплюють різні країни та континенти, що створює потребу в глибокому розумінні логістичних процесів і їхньої інтеграції в міжнародне середовище. Міжнародна логістика тісно пов’язана з управлінням ланцюгами постачання, оскільки обидві сфери спрямовані на забезпечення ефективного переміщення товарів, інформації та фінансових ресурсів між учасниками процесу. Міжнародна логістика фокусується на ефективному управлінні матеріальними та інформаційними потоками в глобальному масштабі, забезпечуючи їхню інтеграцію в єдиний ланцюг постачання. Вона сприяє вирішенню таких завдань, як вибір оптимальних транспортних маршрутів, дотримання міжнародних стандартів,

зниження логістичних витрат та забезпечення своєчасності доставки. Управління ланцюгами постачання, у свою чергу, надає стратегічну основу для організації цих процесів, встановлення довгострокового партнерства і застосування інноваційних технологій, що дозволяють підвищувати ефективність глобальних ланцюгів постачання.

Основні характеристики міжнародної логістики:

✓ Міжкраїновий або глобальний масштаб: логістичні операції охоплюють кілька країн та/або континентів, що вимагає врахування різноманітних економічних, культурних, правових та географічних умов.

✓ Комплексність: включає численні процеси та взаємодії між різними видами транспорту, митними органами, постачальниками, виробниками та кінцевими споживачами.

✓ Динамічність: постійні зміни в міжнародному середовищі, такі як коливання валютних курсів, зміни в міжнародних договорах, технологічні інновації та екологічні вимоги, впливають на логістичні процеси.

✓ Інтеграція: необхідність синхронізації різних логістичних функцій та процесів для забезпечення безперебійного потоку товарів і інформації між країнами.

Отже міжнародну логістику можна визначити як комплексну систему управління потоком товарів, послуг, інформації та фінансових ресурсів через національні кордони з метою забезпечення ефективного та своєчасного задоволення потреб споживачів.

Тема 2. Концепції міжнародної логістики.

Концепції міжнародної логістики надають системне бачення управління потоками товарів, інформації та фінансів, що є важливим для забезпечення конкурентоспроможності компаній на міжнародних ринках. Вони дозволяють адаптувати типові логістичні стратегії до специфіки міжнародних ринків,

враховуючи культурні, економічні, правові та політичні особливості різних країн. Сучасні концепції міжнародної логістики відображають сучасні тенденції і виклики, включаючи необхідність сталого розвитку, впровадження інновацій та ефективного використання ресурсів.

Концепції логістики – це комплексні підходи до управління логістичними процесами, що спрямовані на досягнення ефективності та результативності в ланцюгах постачання. Концепції визначають, як організовані та інтегровані різні елементи логістики: транспортування, зберігання, управління запасами, обробка замовлень тощо. Слід зазначити, що сукупність концепцій логістики часто є предметом дискусій і може мати різні трактування залежно від джерела, контексту та конкретних підходів. Визначення і класифікація концепцій можуть варіюватися через:

- еволюцію термінології (концепції і терміни можуть змінюватися з часом, коли нові технології і підходи з'являються в логістиці);

- різні наукові підходи (різні науковці та практики можуть використовувати однакові терміни для позначення різних аспектів або підходів до логістики);

- сферу застосування (деякі концепції можуть бути більш актуальними для певних галузей або типів бізнесу ніж інші);

- інтеграцію концепцій (нові концепції часто включають або модифікують старі, що може ускладнити чітке розмежування між ними).

Різновиди концепцій:

1. Концепція Just-in-Time (JIT) полягає в управлінні виробничими та логістичними процесами таким чином, щоб матеріали та компоненти постачалися на виробничі лінії тільки тоді, коли вони необхідні, у мінімальних кількостях, і в найкоротші терміни.

2. Концепція Just-in-Case (JIC) полягає у створенні запасів матеріалів і продукції на складах про всяк випадок, щоб мати резерв на випадок

непередбачених ситуацій, таких як затримки в постачаннях, зміни попиту або інші зовнішні фактори.

3. Концепція інтегрованої логістики передбачає скоординоване управління всіма етапами логістичних процесів - від постачання та транспортування до зберігання та розподілу готової продукції.

4. Концепція ощадної логістики (Lean Logistics) спрямована на мінімізацію витрат, усунення втрат і підвищення ефективності логістичних процесів.

5. Концепція сталої логістики (Sustainable Logistics) полягає в управлінні логістичними процесами таким чином, щоб мінімізувати негативний вплив логістичної діяльності на навколишнє середовище, забезпечити соціальну відповідальність і підтримувати економічну ефективність.

6. Концепція гнучкої логістики (Agile Logistic) передбачає здатність логістичних систем швидко адаптуватися до змінюваних умов попиту, оперативно змінювати маршрути, обсяги постачань і навіть способи транспортування в залежності від змін у ринкових умовах або у разі виникнення непередбачених ситуацій.

7. Концепція цифрової логістики (Digital Logistic) передбачає використання сучасних інформаційних технологій, таких як хмарні обчислення, Інтернет речей (IoT), блокчейн, штучний інтелект і великі дані, для оптимізації логістичних процесів.

Концепції міжнародної логістики тісно пов'язані з принципами логістики, оскільки вони втілюють ці принципи в конкретних умовах міжнародної торгівлі. Принципи логістики визначають основні підходи та стратегії для організації ефективних логістичних процесів, а концепції адаптують ці принципи до міжнародного або глобального контексту.

Тема 3. Транспортна логістика та її роль у міжнародному бізнесі.

Транспорт є невід’ємною складовою будь-якого бізнесу, що займається міжнародною торгівлею, оскільки він забезпечує переміщення товарів між

країнами, компаніями та кінцевими споживачами. Правильний вибір транспортних засобів та оптимізація транспортних маршрутів дозволяють знижувати витрати на доставку, скорочувати час транзиту, зменшувати ризики пошкодження товарів і забезпечувати своєчасну доставку, що, у свою чергу, сприяє конкурентоспроможності підприємства. Ця тема є логічним продовженням вивчення митних процедур, оскільки після проходження митних формальностей та оформлення документації товар стає доступним для транспортування. Митні процедури визначають правовий статус вантажу, його класифікацію та податки, що мають бути сплачені, що прямо впливає на вибір способів доставки і оптимізацію транспортування. Наприклад, на основі митних вимог можуть бути вибрані певні види транспорту (морський, авіаційний, автомобільний чи залізничний) або визначено, який обсяг вантажу може бути ввезений чи вивезений за один раз.

Міжнародні перевезення товарів мають низку особливостей, що зумовлені різноманітними факторами, такими як відстань, різні митні режими, міжнародні угоди, вимоги до безпеки, а також специфіка товару. Вибір способу доставки прямо впливає на кінцеву вартість товару, терміни доставки та на здатність компанії дотримуватися строків виконання контрактів з партнерами. Наприклад, швидка доставка авіацією забезпечить мінімальну тривалість, але обійдеться дорожче, тоді як морський транспорт є дешевшим, але займе більше часу. Крім того, для специфічних товарів, таких як швидкопсувні продукти, обрання правильного способу доставки має критичне значення для збереження якості товару і задоволення вимог клієнтів.

Тема 4. Мито як інструмент міжнародної логістики.

Митні процедури можуть стати суттєвим бар'єром або ж, навпаки, інструментом оптимізації бізнес-процесів, в залежності від того, наскільки компанія здатна інтегрувати їх у свою логістичну стратегію. Вивчення цієї теми дозволяє зрозуміти, як митні правила, тарифи, документообіг і процедури

впливають на вибір постачальників, транспортування і зберігання товарів, а також як вони можуть бути враховані в межах стратегічного планування для мінімізації витрат і максимізації ефективності міжнародної логістики. Врахування митних процедур в логістичній стратегії допомагає адаптувати бізнес до змін в міжнародних вимогах та регулюваннях, що є критично важливим для успішної діяльності на глобальних ринках.

Мито – це загальнодержавний непрямий податок, що стягується митними органами при ввезенні (імпорт), вивезенні (експорт) або транзиті товарів через кордон України. Це обов'язковий платіж, який є частиною митної вартості товарів, регулює зовнішню торгівлю та захищає внутрішній ринок країни.

Митний контроль в Україні – це комплекс заходів, що здійснюються митними органами для забезпечення дотримання законодавства при переміщенні товарів, транспортних засобів та багажу через кордон. Він включає перевірку документів, митний огляд, усне опитування та облік, здійснюючись у спеціальних зонах митного контролю.

Інкотермс (Incoterms) – це затверджені Міжнародною торговою палатою (ICC) 11 стандартних правил, що чітко визначають розподіл витрат, ризиків, відповідальності за митне оформлення та доставку між продавцем і покупцем. Вони є ключовим інструментом міжнародних контрактів для запобігання непорозумінь через різницю в законодавствах країн.

Основні функції Інкотермс у зовнішньоекономічних угодах:

Розподіл логістичних витрат: визначають, хто оплачує транспортування, страхування, навантаження та розвантаження.

Момент переходу ризиків: фіксують точне місце (наприклад, порт, завод), де відповідальність за втрату або пошкодження товару переходить від продавця до покупця.

Митні формальності: визначають, хто відповідає за експортне та імпортне очищення вантажу.

Отже, митні процедури є невід'ємною частиною міжнародної логістики та відіграють ключову роль у реалізації обраної логістичної стратегії. Вони забезпечують правильне та своєчасне переміщення товарів через державні кордони, що має безпосередній вплив на ефективність управління міжнародними ланцюгами постачання.

Тема 5. Логістичне посередництво та світовий ринок логістичних послуг.

З розвитком міжнародної торгівлі та постійним зростанням обсягів переміщення товарів, ефективне логістичне посередництво стає ключовим чинником успіху для бізнесу. Логістичні посередники (експедитори, перевізники, митні брокери) забезпечують координацію та інтеграцію всіх етапів логістичних операцій, що дозволяє знижувати витрати, зменшувати ризики і підвищувати ефективність постачань. Логістичне посередництво у міжнародному бізнесі – це процес, у межах якого посередники (компанії або організації, що спеціалізуються на наданні логістичних послуг) здійснюють координацію, оптимізацію та управління логістичними процесами, зокрема транспортуванням, складуванням, митними операціями, страхуванням та іншими аспектами, що супроводжують міжнародну торгівлю.

Аутсорсинг відіграє важливу роль у міжнародній логістиці, оскільки він дозволяє компаніям ефективно управляти складними ланцюгами постачання, знижуючи витрати та підвищуючи гнучкість. Передача логістичних функцій стороннім спеціалістам дає можливість зосередитися на основних бізнес процесах і зменшити операційне навантаження. У міжнародній логістиці аутсорсинг часто включає управління транспортом, митними операціями, складуванням, обробкою замовлень та іншими процесами, що дозволяє компаніям зосередитися на розширенні ринку, інноваціях та підвищенні конкурентоспроможності.

Ринок логістичних послуг є місцем, де компанії можуть знайти постачальників логістичних послуг, серед яких є і посередники. Вони надають свої послуги для оптимізації ланцюгів постачання, знижуючи витрати і час доставки, а також забезпечуючи ефективне управління ризиками.

Таким чином, логістичні посередники виступають важливими учасниками ринку, діяльність яких спрямована на розвиток та оптимізацію логістичних процесів у глобальній економіці. Надання ними спеціалізованих логістичних послуг сприяє підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів міжнародної торгівлі та забезпечує ефективне функціонування міжнародних ланцюгів постачання.

Тема 6. Розподільча логістика у глобальному економічному просторі.

Поняття розподільної логістики легко сформувати на основі загального визначення поняття логістики. Розподільча логістика вивчає останній етап (не у відриві, а в глибокому системному взаємозв'язку з попередніми етапами). Розподільча логістика – це управління транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними й нематеріальними операціями, які здійснюються в процесі доведення готової продукції до споживача відповідно до інтересів і вимог останнього, а також передачі, зберігання й обробки відповідної інформації.

Об'єкт дослідження: матеріальний потік на стадії руху від постачальника до споживача.

Цілі логістики розподілу:

– забезпечити конкурентоспроможність продукції або послуг;

– здійснювати пошук нових ринків збуту й закріплювати положення на існуючих ринках;

– забезпечити транспортування продукції до місця призначення;

– удосконалювати умови поставки;

– встановити стійкі контакти зі споживачами;

– контролювати виконання замовлень;

– створювати нові склади на ринках споживача;

– створювати й підтримувати мінімально необхідний рівень запасів готової продукції.

Головне завдання – доведення високоякісного товару до споживача з мінімальними витратами в найкоротший термін.

Завдання логістики розподілу: на мікрорівні (на рівні підприємства):

– планування процесу реалізації;

– організація одержання й обробки замовлення;

– вибір виду впакування, ухвалення рішення про комплектацію та здійснення інших операцій в процесі відвантаження;

– управління відвантаженням продукції; на макрорівні:

– вибір схеми розподілу матеріальних потоків;

– визначення оптимальної кількості розподільчих центрів (складів) на території, що обслуговується;

– визначення оптимального місця розташування розподільчих центрів (складів) на території, що обслуговується.

Тема 7. Складська логістика та управління запасами у міжнародному середовищі.

Складська інфраструктура в міжнародній логістиці – це сукупність складів, логістичних центрів, хабів, транспортних вузлів і технологій, які забезпечують приймання, зберігання, обробку, комплектацію та відвантаження товарів у ланцюгах постачання. Вона включає як фізичні об'єкти (будівлі, обладнання), так і управлінські системи, що сприяють ефективному виконанню складських операцій.

Складська інфраструктура призначена для:

а) зберігання товарів до моменту їх відправлення;

б) обробки вантажів, що включає сортування, перепакування, маркування, комплектацію замовлень;

в) підтримка глобальних операцій, що з'єднує виробників, постачальників і клієнтів у різних країнах, сприяючи міжнародній торгівлі.

Склади в міжнародному бізнесі можна класифікувати за такими ознаками:

за функціональним призначенням:

- транзитно-розподільчі (перерозподіл вантажів використовують для сортування і довготривалого зберігання товарів;

- спеціалізовані (зберігання певних видів продукції, наприклад, холодильні склади);

за власністю:

- власні, які належать компанії-власнику товару;

- орендовані, які використовуються на умовах оренди;

- публічні – доступні для використання кількома компаніями;

за місцем розташування:

- припортові (розміщені у зонах портів);

- внутрішні (розміщені всередині країни для національного або регіонального розподілу);

за технічним оснащенням:

- автоматизовані – з використанням роботизованих систем;

- традиційні – з мінімальною автоматизацією;

за типом вантажу:

- універсальні – для зберігання різних видів вантажів;

- спеціалізовані – для певного типу вантажу (небезпечні, насипні, наливні).

Ця класифікація допомагає обирати відповідну складську інфраструктуру залежно від потреб бізнесу та специфіки міжнародних операцій. У міжнародному бізнесі ключову роль відіграють логістичні центри, хаби та парки, оскільки вони не тільки консолідують великі обсяги товарних потоків,

але й сприяють оптимізації перевезень і скороченню витрат. Якого б розміру не були складські приміщення і де б вони не розміщувались, складські процеси в них мають бути добре організовані та оптимізовані. До основних складських процесів належать прийом вантажів, їх розміщення та зберігання, комплектація замовлень, управління. Грамотне зонування складських приміщень дозволяє підвищити ефективність складських операцій, знизити витрати та забезпечити швидкий доступ до необхідних товарів. Система зберігання товарів на складі включає організацію місць і способів розміщення товарів для оптимального використання простору та забезпечення швидкого доступу до них.

Тема 8. Сучасні виклики та перспективи міжнародної логістики.

Міжнародна логістика стикається з кризою ланцюгів постачання, геополітичною нестабільністю, переходом до «зелених» стандартів та потребою у цифровізації. Перспективи включають розвиток регіональних хабів, кастомізацію послуг та впровадження ШІ, що забезпечить стійкість, швидкість доставки та зниження витрат у найближчі 3-5 років.

Основні виклики:

Геополітичні ризики та військові конфлікти: війна в Україні та інші конфлікти суттєво впливають на галузь, руйнуючи інфраструктуру та змушуючи компанії скорочувати діяльність або закриватися.

Зміна ланцюгів постачання: переорієнтація шляхів доставки через необхідність уникати небезпечних зон та оптимізувати витрати.

Екологічні вимоги: перехід до екологічно безпечної «зеленої» логістики для відповідності сучасним стандартам.

Втрата активів: знищення або пошкодження транспортних засобів та складів.

Перспективи та тенденції розвитку:

Роль регіональних хабів: зростання значення локальних логістичних центрів для зменшення залежності від глобальних збоїв.

Цифровізація та ШІ: використання новітніх технологій для автоматизації процесів, прозорості ланцюгів постачання та швидшої доставки.

Кастомізація рішень: орієнтація на індивідуальні потреби бізнесу (доставка «останньої милі», швидкість).

Розвиток мультимодальних перевезень: поєднання різних видів транспорту (авто, залізниця, море) для оптимізації маршрутів.

Реверсивна логістика та «зелені» рішення у міжнародній логістиці.

Перспективним напрямком для України є інтеграція у європейську логістичну систему та розвиток транспортної інфраструктури, що дозволить підвищити ефективність експортно-імпортних операцій

4. МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИЙ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, під час якого створюється дискусія, обговорення доповідей, виступів, розв'язання кейсів методом обговорення та пошуком рішень за попередньо визначеною темою.

Завдання семінарського заняття, як виду діяльності:

- закріплення, поглиблення і розширення знань здобувачів за відповідною темою дисципліни;
- формування вміння постановки і рішення інтелектуальних завдань і проблем;
- удосконалення здібностей по аргументації здобувачами своєї точки зору, а також по доведенню і спростуванню інших суджень;
- демонстрація досягнутого рівня теоретичної підготовки;
- формування навичок самостійної роботи з джерелами інформації та літературою.

Оцінки (бали), одержані за активну участь на семінарському занятті, є складовою семестрової підсумкової оцінки.

Тема 1. Сутність логістики та її місце в міжнародному бізнесі

(4 год)

Питання для обговорення і дискусії:

1. Вплив міжнародних організацій на спрощення процедур міжнародної торгівлі та логістичні процеси у міжнародному бізнесі?
2. Як електронне декларування впливає на швидкість митного оформлення імпортних товарів?
3. Як гармонізація технічних стандартів і сертифікаційних вимог впливають на швидкість і якість логістичних процесів при імпорті та експорті товарів?
4. Що таке ланцюг постачання у міжнародній логістиці і які його основні компоненти?
5. Які основні принципи управління міжнародними ланцюгами постачання?
6. У чому полягає різниця між міжнародною логістикою та глобальною логістикою?
7. Які критерії ефективності міжнародної логістики?

Завдання:

Підготувати презентації про вплив міжнародних організацій (Світової організації торгівлі, Міжнародної торговельної палати (ICC), Міжнародного транспортного форуму (ITF), Всесвітньої митної організації (WCO), Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO), Міжнародної морської організації (IMO), Європейської комісії) на розвиток міжнародної логістики.

Обговорення презентацій про вплив міжнародних організацій на розвиток теорії і практики міжнародної логістики.

Вирішення та обговорення кейсів.

Кейс 1. У 2022-2025 роках світова логістична система зазнала значних змін під впливом геополітичних конфліктів, торговельних обмежень та трансформації міжнародних економічних відносин. Зокрема, повномасштабна війна між РФ та Україною призвела до суттєвого обмеження використання традиційних транспортних маршрутів у регіоні Чорного моря.

Одночасно геоекономічні процеси, зокрема торговельне суперництво між США та Китаєм, сприяли перенесенню частини виробництва з Китаю до інших країн Азії (В'єтнам, Індія, Індонезія). У результаті багато міжнародних компаній змушені переглядати свої логістичні маршрути та диверсифікувати ланцюги постачання.

Крім того, транспортні компанії почали активніше використовувати альтернативні маршрути, наприклад середній коридор (Trans-Caspian International Transport Route), який проходить через країни Центральної Азії, Каспійське море, Кавказ та Європу.

Завдання:

1. Проаналізуйте, які фактори можуть впливати на глобальні ланцюги постачання.
2. Визначте, як змінюється географія міжнародних транспортних маршрутів у сучасних умовах.
3. Запропонуйте альтернативні логістичні маршрути для доставки товарів з Азії до Європи.
4. Як зміни впливають на географію та маршрути глобальних ланцюгів постачання?

Питання для самостійного опрацювання за темою 1:

1. Ознайомитись з історією становлення та розвитку логістики, використовуючи різні навчальні посібники, та здійсніть порівняльний аналіз підходів різних авторів до трактування цього поняття.
2. Опрацювати рекомендовані та додаткові джерела інформації за темою, підготувати відповіді на запитання для самоперевірки.
3. Ознайомитися зі структурою світових ланцюгів постачання та визначити їх ключові переваги й недоліки.
4. Порівняти функції внутрішньої та міжнародної логістики в ланцюгах постачання.
5. Підготовка до семінарського заняття.

Рекомендовані джерела інформації: [1, 2; 6, 7, 8]

Тема 2. Концепції міжнародної логістики.

(4 год)

Питання для обговорення та дискусії:

1. Як основні концепції міжнародної логістики впливають на міжнародний бізнес?
2. Як концепція сталого розвитку впливає на міжнародну логістику та які практики допомагають зменшити екологічний вплив.
3. Як прагнення до зменшення вуглецевого сліду впливає на вибір транспорту та оптимізацію маршрутів у міжнародному сполученні?
4. Які проблеми можуть виникнути при реалізації концепцій міжнародної логістики і як їх можна вирішити?
5. Як глобалізація вплинула на трансформацію концепцій міжнародної логістики?
6. Які етичні питання можуть виникнути при реалізації концепцій міжнародної логістики?

Вирішення та обговорення кейсів.

Кейс 1: «GlobalGoods Inc.» консолідує товари з різних країн для розподілу на міжнародних ринках.

При організації системи дистрибуції компанія відчуває наступні проблеми:

➢ Затримки в розподілі товарів: Товари затримуються на митниці через неправильне оформлення документів.

➢ Неправильний облік товарів: Відсутність актуальних даних про товари, що перебувають на митниці, ускладнює управління запасами на складах.

➢ Додаткові витрати: Витрати на зберігання товарів на митниці і додаткові збори за помилки в документах.

Завдання: поясніть причини виникнення вказаних проблем. Запропонуйте шляхи подолання вказаних труднощів (яка концепція логістики здатна сприяти вирішенню проблеми?)

Кейс 2. Компанія «Пегюформ» постачає бампери для моделі авто «Пасат». Компанія Фольксваген» складає за 6 місяців до фактичного початку робіт план, постачання, який постійно коригується, враховуючи необхідну форму та колір бамперів (всього 84 варіанти). За 6 годин до фактичного складання постачальник отримує план кінцевого складання автомобіля (зборки). У постачальника кожні 39 секунд комплект бамперів передається з проміжного складу в правильній послідовності, щоб збігтися з кінцевим збиранням. Комплекти переміщуються на 2 складальних конвеєра, де бампер укомплектовується лампами та ін. (300 варіантів). Складальний конвеєр випускає бампери кожні 78 секунд, вони укомплектовуються на спеціальні піддони та спеціальні вантажівки і доставляють на завод «Фольксвагена». Завантаження у постачальника та розвантаження у виробника організовано так, щоб кінцеве складання не переривалося. З моменту розвантаження до початку збирання проходить 1 година.

Запитання: Який фрагмент ланцюга постачання описано у даному кейсі? Визначте його учасників. Поясніть мислення категоріями місця і часу? Визначте тривалість циклу виконання замовлення? Що означає правильна послідовність з точки зору виробника і з точки зору постачальника?

Для самостійного опрацювання за темою 2:

1. Чим відрізняється принцип сталості від принципу стійкості в контексті міжнародної логістики?
2. Як концепція логістики впливає на стратегічне управління підприємством?

3. Чому реалізація концепції логістики потребує зміни мислення управлінського персоналу?
4. Що означає мислення категоріями (поняттями) логістики?

Рекомендовані джерела інформації: [1, 3, 7, 9, 11, 12, 16]

Тема 3. Транспортна логістика та її роль у міжнародному бізнесі.
(4 год)
Питання для обговорення і дискусії:

1. Які основні види міжнародних перевезень існують?
2. Як вибрати оптимальний вид транспорту для конкретної поставки?
3. Які переваги та недоліки морських перевезень?
4. Що таке контейнеризація та як вона спрощує міжнародні перевезення?
5. Які основні технологічні інновації впливають на розвиток міжнародних перевезень?
6. Які документи необхідні для здійснення міжнародних морських перевезень?
7. Які фактори впливають на вибір виду транспорту при міжнародних перевезеннях?
8. Що таке глобальні маршрути морських перевезень та як вони формуються?
9. Які переваги та недоліки авіаційних перевезень в порівнянні з іншими видами транспорту?
10. Які переваги та недоліки залізничних перевезень у міжнародній логістиці?
11. Що таке інтермодальні та мультимодальні перевезення і як вони впливають на логістику?
12. Які міжнародні документи регламентують залізничні перевезення?
13. Як технологічні інновації впливають на оптимізацію міжнародних перевезень?
14. Як здійснюється електронізація та автоматизація митного оформлення у контексті міжнародних перевезень?
15. Як розрахувати транспортні витрати згідно з умовами Інкотермс?
16. Що таке інтермодальні та мультимодальні перевезення і як вони впливають на логістику?
17. Які впливи може мати політична нестабільність на міжнародні перевезення?

Вирішення та обговорення кейсів.

Завдання. Німецька машинобудівна фірма з Гамбурга здійснює поставки 10 верстатів загальною масою 10,8 т і обсягом 25 м3 на умовах CIF Калькутти. Вартість обладнання становить 6 млн. євро. Експедиторською службою запропоновані наступні варіанти можливих транспортних витрат:

а) Морський фрахт Гамбург-Калькутта, включаючи страхування і накладні витрати, 25719 євро – тривалість поставки 24 дні.

б) Повітряний фрахт Гамбург-Калькутта, включаючи страхування і накладні витрати, 62111 євро – тривалість поставки 2 дні.

в) Комбіноване перевезення «залізничний-морський транспорт через Брест, включаючи страхування і накладні витрати, 25719 євро – тривалість поставки 24 дні. 1311 євро – тривалість поставки – 38 днів.

Визначити спосіб транспортування верстатів, виходячи з транспортних витрат. Запропонувати варіанти транспортування.

Завдання 2. Вибір оптимального маршруту доставки. Компанія має доставити електроніку з Китаю до України.

Є кілька варіантів маршрутів:

- маршрут А: Шанхай → Одеса (морем) → Київ (автомобіль).
- маршрут В: Шанхай → Варшава (авіа) → Київ (залізницею).
- маршрут С: Шанхай → Стамбул (морем) → Київ (автомобіль). Враховуючи вид транспорту проаналізувати вартість, тривалість і можливі ризики (наприклад, погодні умови, завантаженість портів), запропонувати найефективніший маршрут.

Для самостійного опрацювання за темою 3:

1. Проаналізувати вплив транспортної інфраструктури на розвиток міжнародної торгівлі та логістичних процесів.
2. Розглянути сучасні тенденції розвитку транспортної логістики у міжнародному бізнесі (цифровізація, мультимодальні перевезення, екологічні стандарти).

Рекомендовані джерела інформації: [1, 3, 7, 9, 11, 12, 16]

Тема 4. Мито як інструмент міжнародної логістики.

(4 год.)

Питання для дискусій та обговорень.

1. Сутність поняття і функції митного режиму.
2. Класифікація та види митних режимів.
3. Митні режими: загальна характеристика.
4. Як регулюються міжнародні перевезення за допомогою Інкотермс - 2020?
5. Які основні завдання митниць у міжнародній логістиці?
6. Які види митних процедур існують у міжнародній торгівлі?
7. Як визначаються митні ставки для різних товарів?
8. Які є особливості митного оформлення для країн Європейського союзу?
9. Як впливає митне оформлення на конкурентоспроможність підприємства на міжнародному ринку?

Вирішення та обговорення кейсів.

Завдання 1. Вхідні дані:

Умови поставки: EXW QINGDAO.

Назва вантажу: медичні операційні столи.

Пункт доставки: Київ (митне оформлення і розвантаження).

Тип контейнера: 20 DV.

Параметри вантажу: 15 wooden boxes@126x75x90 см, 190 kg each total 2850 kg gross weight / 12,75 CBM.

Розрахунок вартості доставки. Морська лінія MSC. Був обраний маршрут через Гданськ через дешеву ставку за морський фрахт. Подача порожнього контейнера на завод 400 дол. США, завантаження контейнера на судно 200 дол. США, морський фрахт до Гданська 2650 дол. США, транзитний час 45-50 днів, вивантаження в порту 250 дол. США, розформування контейнера та перетарка вантажу у фуру 600 дол. США, оформлення транзиту Т1 300 дол. США, автодоставка в фурі Гданськ-Київ 2600 дол. США, транзитний час 2-3 дні. РАЗОМ 7000 дол. США. Лінія MSC не дозволила вивозити контейнер в Україну через військові ризики, тому потрібна була перетарка в польському порту.

Запропонуйте альтернативний спосіб доставки та розрахуйте його вартість за умовами Інкотермс.

Завдання 2. Симуляція переговорів із транспортними компаніями. Здобувачі розподіляються на дві групи: одна грає роль замовника (компанії експортера), інша – транспортної компанії.

Завдання замовника – отримати мінімальну ціну і швидку доставку.

Завдання транспортної компанії – запропонувати конкурентні умови, зберігаючи прибуток.

Необхідно провести переговори та узгодити контракт на доставку.

Для самостійного опрацювання за темою 4

Завдання 1. На основі аналізу положень митного законодавства України й дослідить усі можливі митні режими та заповніть таблицю 1.

Таблиця 1.

№ з/п	Назва митного режиму	Характеристика митного режиму
1.		
2.		
...n		

2. Строки перебування і зберігання товарів у різних митних режимах: поняття, види і перебіг.

3. Як можна уникнути затримок та проблем при митному оформленні?

Рекомендовані джерела інформації: [1, 7, 9, 11, 13, 16]

Тема 5. Логістичне посередництво та світовий ринок логістичних послуг.

(4 год.)

Питання для обговорення і дискусії:

1. Які основні функції виконують посередники у міжнародній логістиці?
2. Як посередники сприяють оптимізації логістичних ланцюгів у міжнародному бізнесі?
3. Які переваги може мати підприємство від співпраці з посередниками у міжнародних перевезеннях?
4. Які види послуг надають посередники в галузі міжнародних перевезень?
5. Як посередники допомагають у вирішенні складних завдань митного оформлення?
6. Які критерії слід враховувати при виборі посередника для міжнародних логістичних послуг?
7. Як важливо мати мережу посередників для розширення глобального бізнесу?
8. Як посередники сприяють зменшенню ризиків у міжнародних перевезеннях?
9. Як вимірюються показники ефективності посередників у міжнародній логістиці?

10. Як посередники допомагають підприємствам у вирішенні проблем та затримок під час міжнародних перевезень?

11. Які впливи політичних чи природних криз можуть бути пом'якшені за допомогою посередників у міжнародній логістиці?

12. Які функції виконують морські посередники у міжнародній морській логістиці?

13. Як посередники сприяють вибору оптимального морського маршруту для вантажів?

14. Як посередники допомагають у митному оформленні та документації для морських вантажів?

15. Які переваги надають посередники в авіаційній логістиці в порівнянні з іншими видами транспорту?

16. Як посередники сприяють швидким і надійним авіаперевезенням вантажів?

17. Як вони впливають на вибір оптимальних авіарейсів та маршрутів?

18. Які функції виконують посередники у залізничній логістиці та як вони сприяють вирішенню географічних викликів?

19. Які послуги надають автомобільні посередники у міжнародній автомобільній логістиці?

20. Як вони впливають на вибір транспортних підрядників та маршрутів для автоперевезень?

Вирішення та обговорення кейсів.

Проведення командних дебатів на тему «Логістичний аутсорсинг: за і проти».

Завдання: створити дві команди, одну команду «за» і другу команду «проти» використання логістичного аутсорсингу в бізнесі, створити команду журі яка буде оцінювати аргументи та контраргументи команд «за» і «проти», а також 69 доказовість тез команд (кількість залежить від кількості студентів в групі). Всі інші студенти мають бути активними слухачами, можуть задавати питання командам, а також коментувати хід дебатів.

Для самостійного опрацювання за темою 5.

1. Ознайомитися з результатами рейтингу логістичної ефективності країні світу, що проводиться під егідою Світового банку.

2. Дослідити особливості індексу LPI та його вплив на ефективність логістичних операцій в контексті міжнародного бізнесу (мета проведення досліджень, періодичність, вибір показників, методика їх дослідження).

Рекомендовані джерела інформації: [1, 7, 9, 11, 13, 16]

Тема 6. Розподільча логістика у глобальному економічному просторі.

(4 год.)

Питання для обговорення і дискусії:

1. В чому сутність та основні завдання розподільчої логістики.
2. Які основні функції розподільчої логістики у міжнародних ланцюгах постачання.
3. Окреслити канали розподілу товарів у міжнародній торгівлі.
4. Пояснити роль логістичних центрів, складів та дистрибуційних хабів у глобальній економіці.
5. Пояснити вплив електронної комерції на розвиток розподільчої логістики.
6. Окреслити роль цифрових технологій та інновацій у сфері розподілу товарів.

Вирішення та обговорення кейсів.

Кейс. Оптимізація системи розподілу міжнародної компанії. Міжнародна компанія з виробництва електроніки має виробничі потужності у країнах Азії та постачає продукцію до ринків Європи та Північної Америки. Основна частина товарів транспортується морським транспортом до великих логістичних хабів у Європі, після чого здійснюється розподіл до національних ринків.

Однак, через зростання попиту на електронну комерцію та скорочення термінів доставки компанія стикається з такими проблемами:

- збільшення часу доставки товарів кінцевим споживачам;
- зростання витрат на зберігання продукції;
- нерівномірний розподіл товарних запасів між складами.

Керівництво компанії розглядає можливість створення нових регіональних розподільчих центрів та оптимізації логістичної мережі.

Питання для вирішення:

1. Визначте основні проблеми у системі розподільчої логістики компанії.

2. Запропонуйте оптимальну модель організації міжнародної системи розподілу.

3. Визначте доцільні місця розташування нових логістичних центрів.

4. Оцініть, як використання сучасних цифрових технологій може підвищити ефективність розподілу.

5. Сформулюйте рекомендації щодо оптимізації витрат та скорочення часу доставки.

Для самостійного опрацювання за темою 6.

1. Підготувати для обговорення реальних прикладів організації дистрибуції міжнародними компаніями.

2. Проаналізувати сучасні тенденції розвитку логістичних мереж.

Рекомендовані джерела інформації: [1,2,4, 7, 9, 11, 13, 16,31,32]

Тема 7. Складська логістика та управління запасами у міжнародному середовищі.

(4 год)

Питання для обговорення і дискусії:

1. Окреслити сутність та основні функції складської логістики.
2. Пояснити роль складів у міжнародних логістичних системах.
3. Які основні види складів у міжнародній торгівлі (розподільчі центри, митні склади, транзитні склади)?
4. Які основні системи управління запасами у міжнародній логістиці (Just-in-Time, ABC-аналіз, EOQ)?
5. Пояснити вплив цифрових технологій на складську логістику (WMS, автоматизація складів, роботизація).
6. Яка роль складської інфраструктури у забезпеченні безперервності глобальних ланцюгів постачання?

Вирішення та обговорення кейсів.

Кейс. Оптимізація управління запасами міжнародної компанії. Міжнародна компанія виробляє побутову електроніку в країнах Азії та постачає продукцію до ринків Європи. Основний склад компанії розташований у логістичному центрі в Європі, звідки здійснюється розподіл товарів до національних

дистриб’юторів. Останнім часом компанія зіткнулася з такими проблемами:

1) надлишкові запаси деяких товарів на складі;
2) дефіцит популярних моделей продукції;
3) збільшення витрат на зберігання;
4) затримки у доставці товарів клієнтам.

Керівництво компанії планує оптимізувати систему управління запасами та підвищити ефективність складської логістики.

Питання для вирішення:

1) Визначте основні причини виникнення проблем у системі управління запасами компанії.
2) Запропонуйте оптимальну систему управління запасами (наприклад, ABC-аналіз або Just-in-Time).
3) Розробіть рекомендації щодо оптимізації складських процесів.
4) Визначте, які цифрові технології можуть бути використані для підвищення ефективності складської логістики.
5) Запропонуйте заходи щодо скорочення витрат на зберігання та покращення рівня обслуговування клієнтів.

Завдання 2. Для того щоб побудувати відносини та співпрацювати у ланцюзі постачання, укладаються договори, контракти.

Проаналізуйте структуру зовнішньоекономічного договору (контракту).

Необхідно:

1. Визначити обов’язкові розділи контракту.
2. Пояснити призначення кожного розділу.
3. Вказати, які умови контракту найбільш важливі для організації міжнародних логістичних операцій.

Результат оформити у вигляді таблиці:

Розділ контракту	***Зміст***	***Значення для складської логістики***

Для самостійного опрацювання за темою 7.

1. Проаналізуйте приклади організації складської логістики міжнародних компаній.

2. Розгляньте сучасні тенденції автоматизації складів.
3. Розгляньте основні проблеми управління запасами у міжнародному середовищі.

Рекомендовані джерела інформації: [1, 7, 9, 11, 13, 16,27,28,35,36,37]

Тема 8. Сучасні виклики та перспективи міжнародної логістики.
(4 год)
Питання для обговорення і дискусії:

1. Вплив геополітичних факторів на міжнародні ланцюги постачання.
2. Вплив цифровізації та інноваційних технологій на розвиток міжнародної логістики.
3. Роль електронної комерції у трансформації логістичних процесів.
4. Проблеми та ризики функціонування глобальних ланцюгів постачання.
5. Перспективи розвитку міжнародної логістики в умовах цифрової трансформації.

Вирішення та обговорення кейсів.

Кейс. Міжнародна компанія з виробництва електронної техніки має виробничі підприємства в Азії та постачає продукцію на ринки Європи й Північної Америки. Основний логістичний маршрут передбачає транспортування продукції морським транспортом через великі міжнародні порти. Однак упродовж останніх років компанія зіткнулася з низкою проблем:

1) геополітична нестабільність у деяких регіонах світу;
2) затримки у міжнародних перевезеннях;
3) зростання вартості транспортних послуг;
4) порушення роботи окремих транспортних коридорів;
5) посилення екологічних вимог до транспортних перевезень.

У зв’язку з цим керівництво компанії розглядає можливість диверсифікації логістичних маршрутів та впровадження інноваційних технологій управління ланцюгами постачання.

Питання для вирішення:

1. Визначте основні сучасні виклики, що впливають на міжнародну логістику.

2. Проаналізуйте ризики, з якими стикається компанія у міжнародних перевезеннях.

3. Запропонуйте альтернативні логістичні маршрути або транспортні рішення.

4. Визначте, які інноваційні технології можуть допомогти компанії підвищити ефективність логістики.

5. Сформулюйте рекомендації щодо підвищення стійкості міжнародних ланцюгів постачання.

Ситуаційна вправа 1. Розробка стратегії реверсивної логістики для компанії. Групи студентів повинні розробити стратегію реверсивної логістики для реальної компанії. Студенти повинні врахувати всі основні аспекти: оптимізація перевезень, зниження відходів, використання відновлюваних джерел енергії, реверсивна логістика та інші зелені практики. У кінці заняття кожна група презентує свою стратегію.

Ситуаційна вправа 2. Розробка стратегії реверсивної логістики для компанії. Групи студентів повинні розробити стратегію реверсивної логістики для реальної компанії. Студенти повинні врахувати всі основні аспекти: оптимізація перевезень, зниження відходів, використання відновлюваних джерел енергії, реверсивна логістика та інші зелені практики. У кінці заняття кожна група презентує свою стратегію.

Для самостійного опрацювання за темою 8.

1. Підготуватись до обговорення адаптації логістичних компаній до глобальних змін, навести приклади.
2. Проаналізувати вплив нових технологій на управління логістичними процесами.

Рекомендовані джерела інформації: [1, 7, 9, 11, 13, 16,22,25,30]

5. ОРГАНІЗАЦІЙНО–МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота студента – це форма організації освітнього процесу, під час якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному угіверситету імені В.Н. Каразіна самостійна робота осіб, які навчаються, є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента з кожної навчальної дисципліни, регламентується навчальним планом та робочим навчальним планом.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою кожної окремої навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника. Самостійна робота осіб, які навчаються, забезпечується системою навчально-методичного забезпечення, передбаченою робочою програмою навчальної дисципліни, а саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, практикумами, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання окремих завдань, електронними та іншими навчально-методичними матеріалами, дистанційними курсами.

У ході самостійної роботи студент:

- засвоює теоретичний матеріал з навчальної дисципліни, що вивчається (засвоєння лекційного курсу, а також окремих його розділів, тем, положень тощо);
- закріплює знання теоретичного матеріалу, використовуючи необхідний інструментарій практичним шляхом (розв’язання задач, виконання

розрахунково-графічних робіт, виконання контрольних робіт, тестів для самоперевірки, тестів з фізичної підготовленості);

- застосовує отримані знання і практичні навики для аналізу ситуацій і вироблення правильного рішення (підготовка до групової дискусії, підготовча робота в рамках ділової гри, письмовий аналіз конкретної ситуації, розробка мистецьких проектів, під час участі та організації спортивних заходів тощо);

- застосовує отримані знання та уміння для формування власної позиції, теорії, моделі (написання курсової, кваліфікаційної роботи, наукової доповіді, статті, науково-дослідної роботи).

Самостійна робота з навчальної дисципліни для студентів може включати різні форми, які визначаються робочою програмою, залежно від мети, завдань та змісту навчальної дисципліни, специфікою освітньої програми.

Самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів з усіх освітніх компонент навчального плану

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Самостійна робота з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в Центральній науковій бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, лабораторіях, у домашніх умовах, а також у дистанційній формі за використанням системи підтримки дистанційного навчання та матеріалів дистанційних курсів.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою кожної навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, рефератів,

винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

Основними видами самостійної роботи з професійно-орієнтованих освітніх компонент є:

- за допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу вивчити та/або підготувати питання певної теми задля підготовки до семінарських занять, а також до підсумкового семестрового контролю;
- з метою підготовки до вирішення практичниого кейсу опрацювати лекційний матеріал, додаткову літературу й джерела, вміст спеціалізованих фахових інформаціних ресурсів;
- підготовка до відповідей на семінарському занятті за певною темою;
- підготовка аналітичних матеріалів або презентації щодо змін у міжнародній логістиці;
- виконання розрахункових завдань, пов’язаних із визначенням митної вартості, розрахунком митних платежів та оцінкою митних ризиків;
- моделювання та аналіз процесів та змін у сфері міжнародної логістики на прикладі реальних зовнішньоекономічних операцій із застосуванням кейсового метода.

Питання до тем та зміст самостійної робати з кожної містяться в кожній темі та робочій програмі навчальної дисципліни (п. 5. Завдання для самостійної роботи).

6. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ, СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Контрольні заходи проводяться з метою оцінки рівня підготовки студентів з дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюються у вигляді поточного та підсумкового семестрового контролю (екзамену).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у формі усного опитування, виступів студентів при обговоренні питань;

виконання практичних робіт; у формі поточного письмового тестування (або дистанційно на платформі Moodle); самостійної роботи студентів тощо.

Загальна кількість балів поточного контролю за успішне виконання завдань становить 60.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки, при отриманні допуску та проведенні екзамену. Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він здійснюється під час проведення екзамену.

Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Типові помилки, які виникають при підготовці до семінарського заняття:

1. Описовий характер відповідей, якщо питання потребує порівняльної характеристики, виявлення загальних та особливих ознак.

2. В ході рішення ситуаційних задач відсутнє остаточне заключення або рекомендації, які підбивають підсумки рішення проблеми і без чого не проявляються здібності студента використовувати теоретичні знання під час вирішення конкретних практичних ситуацій.

3. Відсутня конкретизація у відповідях на поставлене питання, чіткість висловлювання.

Обсяг наданої відповіді не є визначальним під час оцінювання роботи. Головне значення має повнота і глибина відповіді, прояв самостійності виконання. Бали за успішне виконання контрольної роботи враховуються до поточної успішності з навчальної дисципліни. Отримання позитивної оцінки за виконання контрольної роботи є необхідною складовою отримання допуску до складання підсумкового контролю з навчальної дисципліни (освітньої компоненти).

Структура та складові поточної та підсумкової оцінки з дисципліни та критерії оцінювання

Поточний контроль – 60 балів.

З них:

- 40 балів (активна робота на практичних заняттях, що передбачає вирішення практичних завдань), за кожну тему максимально 7,5 балів.

- 3 бали вільне володіння матеріалом, вичерпна відповідь.

- 2 бали володіє матеріалом, але не добре орієнтується у термінологічному апараті;

- 1 бал – опосередкована участь у вирішенні проблемного питання, не висловлює власну думку.

- 0 балів – пасивна присутність.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач – 10 балів за поточну (поточні завдання, самостійна робота, поточний контроль) успішність.

За умови набрання меншої кількості балів, здобувач не допускається до складання підсумкового семестрового контролю.

Результати відповідей на теоретичні питання (блок обговорення та дискусії) оцінюються за наступними критеріями:

5 балів - студент вірно вказав ключові слові та їх визначення, відповідь є логічною та структурованою, відсутні нерозкриті терміни, зроблений висновок, що базується на представленому матеріалі і є логічним його завершенням. Під час відповіді на усні запитання студент демонструє вільне володіння матеріалом, може надати пояснення як на теоретичні питання так і розкрити хід розрахунків у формулах.

3-4 балів - студент зазначив ключові слові та їх визначення, надав повну відповідь, але спостерігається недостатність логічної послідовності подання матеріалу. Під час відповіді на додаткові усні запитання за темою роботи студент невпевнений у відповідях та поясненні результатів розрахунків припускається незничних помилок.

1-2 бали - студент точково окреслив ключові слові та їх визначення, повнота його відповіді складає не менше 70% від необхідного обсягу опрацювання матеріалу, спостерігаються порушення послідовності викладення матеріалу, сутність основних питань розкрита, але неповно. Під час відповіді на додаткові усні запитання за темою роботи студент не дає пояснення.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену.

Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета (35 тестових питань, за кожну вірну відповідь 1 бал), 5 балів – відкрите питання.

Оцінювання відповідей на екзамені:

Бал	Рівень засвоєння	Характеристика знань і вмінь
5	Високий (відмінно)	Повні та глибокі знання; вільне володіння термінами і концепціями логістики; завдання виконані без помилок; демонструє аналітичність і творчий підхід
4	Середній (задовільно)	Базові знання засвоєні, але частково поверхнево; допускає методичні помилки; завдання виконані неповністю; аналіз

		фрагментарний.
3	Низький	Дуже обмежені знання; не вміє пояснити основні поняття; практичні завдання виконані менш ніж наполовину; допускає серйозні помилки.
1-2	Початковий	Не орієнтується в основних категоріях; не здатний самостійно виконати завдання; відповіді уривчасті або неправильні.
0	Відсутність знань	Завдання не виконані; відсутні відповіді або вони повністю неправильні.

- 35 балів (35 тестових питань по 1 балу за кожну вірну відповідь).

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів. Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.

За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах. Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.

Умови зарахування:

- Студент має надати офіційне звернення до викладача. - До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо). Кількість балів: Публікація тез конференції до 5 балів (за умови публікацій тез, за спільними напрямами дисципліни). Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності не може перевищувати 60 балів. У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за екзаменаційну роботу.

Отже, максимальна кількість балів – 100. За підсумками поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно.

Шкала оцінювання

Набрана сума балів за 100-баловою шкалою переводиться у 4-рівневу шкалу оцінювання у такий спосіб:

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

7. ПРИКЛАД ТЕСТОВИХ ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Міжнародна логістика пов'язана з:

А) логістикою зовнішньо-економічної діяльності,
Б) експортно-імпортною логістикою,
В) логістикою міжнародного бізнесу,
Г) логістикою транзитних товарних потоків.

Особливістю міжнародної логістики є:

А) управління транскордонним співробітництвом,
Б) управління товарними потоками, що перетинають національні кордони,
В) управління товарними потоками, що передбачають митні процедури,
Г) управління міжнародними експортно-імпортними операціями.

До логістичних операцій у міжнародному бізнесі не відносять:

А) транспортування, зберігання та обробку вантажів у міжнародному сполученні,
Б) митне оформлення та процедури перетину національних кордонів,
В) укладання міжнародних контрактів та пошук торговельних посередників,
Г) управління запасами та виконанням замовлень клієнтів.

Чому концеццї логістики постійно змінюються:

А) концепції логістики змінюються відповідно до зміни системи управління підприємством,
Б) концепції логістики змінюються відповідно до зміни запитів споживачів,
В) концепції логістики змінюються відповідно до зміни економічних парадигм,
Г) концепції логістики є сталими і не змінюються в часі.

До основних концепцій логістики не належать:

А) Just-in-Time,
Б) Just-in-Case,
В) Just-in-inventory,
Г) Just in requirements.

Концепція ощадної логістики означає:

А) усунення лишніх процесів на виробництві,
Б) усунення лишніх переміщень товару,
В) усунення лишніх ланок в ланцюзі постачання,

Г) усунення всіх видів втрат.

Концепція інтегрованої логістики означає:

А) інтеграцію логістичних функцій в єдину систему,

Б) синхронізацію логістичних процесів з іншими бізнес-процесами в ланцюзі постачання,

В) створення інтегрованих об'єднань підприємств.

Концепція інтегрованої логістики передбачає:

А) інтеграцію транспортних засобів компанії,

Б) інтеграцію інформаційних систем,

В) інтеграцію функцій управління,

Г) інтеграцію складської мережі.

Концепція логістики Just-in-Case передбачає:

А) створення нульових запасів,

Б) створення буферних запасів,

В) створення надлишкових запасів,

Г) створення запасів у постачальників сировини.

Яка з нижче наведених ознак не характеризує ефективність управління логістичними витратами?

а) Зниження загальних витрат.

б) Забезпечення швидкості доставки.

в) Підвищення прибутковості бізнесу.

г) Збільшення розміру кадрового складу.

Які рішення можуть допомогти в управлінні логістичними витратами?

А) Відкриття нових відділів продажу.

б) Регулярне збільшення заробітної плати співробітникам.

в) Використання оптимальних маршрутів доставки та зменшення запасів.

г) Збільшення виробничих потужностей.

Що означає термін «цільові логістичні витрати»?

а)Витрати, що відображають загальний бюджет компанії.

б) Витрати, які спрямовані на досягнення конкретних логістичних цілей.

в) Витрати на оренду приміщень.

г) Витрати на заробітну плату керівництва компанії.

Як логістичні витрати впливають на конкурентоспроможність підприємства?

а) Вони ніяк не впливають на конкурентоспроможність.

б) Підвищення логістичних витрат завжди позитивно впливає на конкурентоспроможність.

в) Зниження логістичних витрат може допомогти знижувати ціни або підвищувати якість обслуговування, що робить компанію більш конкурентоспроможною.

г) Логістичні витрати впливають лише на прибуток, а не на конкурентоспроможність.

Яка з наступних характеристик є особливістю локальної логістичної стратегії?

а) Використання єдиних стандартів по всіх ринках

б) Гнучкість у адаптації до специфічних умов кожного ринку

в) Високий рівень стандартизації процесів

г) Орієнтація на високі обсяги виробництва

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ВІДКРИТИХ ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Які основні завдання митниць у міжнародній логістиці?
2. Які види митних процедур існують у міжнародній торгівлі?
3. Як визначаються митні ставки для різних товарів?
4. Які є особливості митного оформлення для країн Європейського союзу?
5. Яким чином електронізація впливає на митні процедури у міжнародній логістиці?
6. Які основні документи використовуються для митного оформлення в міжнародній торгівлі?
7. Як відбувається класифікація товарів для визначення митних ставок?
8. Яким чином тарифні бар'єри впливають на міжнародні логістичні ланцюги?
9. Які стратегії можна використовувати для оптимізації митного оформлення?
10. Як вирішуються проблеми, пов'язані з митним оформленням в міжнародній логістиці?
11. Як відбувається митне оформлення для товарів, які переміщуються через кілька країн?
12. Які особливості митного оформлення в Китаї?
13. Як впливають міжнародні торгові угоди на митні процедури?
14. Яким чином митні процедури впливають на логістичні витрати підприємства?
15. Які аспекти ефективного митного оформлення у глобальних логістичних ланцюгах?

16. Які рекомендації можна дати щодо заповнення митних документів?

17. Як враховується класифікація товарів у митних документах?

18. Як забезпечити швидке та ефективне митне оформлення у морській логістиці?

19. Які вимоги до правил представлення митних документів?

20. Яким чином митні процедури впливають на обрану стратегію логістики підприємства?

21. Як враховується вартість товару під час митного оформлення?

22. Яким чином митні процедури регулюються в рамках Світової Торговельної Організації?

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Негода А., Русак Д. Міжнародна логістика та глобальні ланцюги постачань: навчальний посібник у схемах. Київ : КНУ, 2023. 268 с.
2. Міжнародна логістика: електронний підручник / за наук. ред. О. М. Сохацької. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 370 с.
3. Ярова І. Є. Міжнародні логістичні послуги: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2020. 107 с.
4. Григорак М. Ю., Луценко І. С. Міжнародна логістика. Рекомендації до виконання курсової роботи : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Менеджмент міжнародного бізнесу» спец. 073 «Менеджмент» [Електронний ресурс]. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/65220
5. Залізнюк В. П., Григорак М. Ю. та ін. Логістичні технології міжнародних перевезень та експедирування вантажів авіатранспортом : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 480 с.
6. Марченко В. М., Шутюк В. В. Логістика : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : НУХТ, 2022. 334 с.
7. Балабанова Л. В., Германчук А. М. Логістика : підручник для ВНЗ. Львів : Магнолія 2006, 2021. 368 с.
8. Гриценко І., Савченко Л. В. Екологістика : навчальний посібник. Київ : НАУ, 2021. 259 с.
9. Галкін А. С., Левада В. П., Давідіч Ю. А., Давідіч Н. В., Вакуленко К. Є. Міжнародні перевезення: теорія та практика : навч. посіб. У 2 кн. Кн. 1. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 182 с.
10. Письмак В. О. Міжнародна логістика : методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи студентів спеціальності 073 «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 44 с.

11. Трушкіна Н., Сербіна Т. Міжнародна логістика у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2022. № 1(3). P. 101–114. URL: https://isgjournal.com/international-science-journal-ofmanagement-economics-finance/ DOI: 10.46299/j.isjmef.20220103.7
12. Трушкіна Н. В., Сербіна Т. В. Міжнародна логістична діяльність у структурі зовнішньої торгівлі України: бар'єри, загрози та виклики. Moderní aspekty vědy : XX díl mezinárodní kolektivní monografie. Česká republika, Jesenice : Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. С. 611–623.
13. Чичун В., Зеленюк О. Формування міжнародних логістичних ланцюгів в умовах стратегічних змін конкурентного середовища. Економіка та суспільство. 2024. № 59. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-23
14. Sarder M. D. Logistics Transportation Systems. Elsevier, 2020. 454 p.
15. Pierre D. International Logistics: The Management of International Trade Operations. 6th ed. Cicero Books, LLC, 2021. 866 p.
16. Shibasaki R., Watanabe D., Kawasaki T. Global and International Logistics. Sustainability. 2021. Vol. 13. 5610. URL: https://doi.org/10.3390/su13105610
17. Tongzon J. L. Principles of International Logistics. Edward Elgar Publishing, 2022. 360 p.
18. Sustainable Inland Transport Connectivity Indicators. UNECE, 2022. URL: https://unece.org/info/publications/pub/371986
19. Yildiz T. Logistics and Supply Chain Management: Fundamentals and Strategies. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/369302425_Logistics_and_Supply_Chain_Management_Fundamentals_and_Strategies
20. Arvis J.-F., Ojala L., Shepherd B., Ulybina D., Wiederer C. Connecting to Compete 2023: Trade Logistics in an Uncertain Global Economy – The Logistics Performance Index and Its Indicators. Washington : The World Bank, 2023. 74 p.

Інформаційні ресурси

21.Державна служба статистики України: офіційний вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
22. Офіційний сайт Асоціації професіоналів з управління ланцюгами постачання. URL: https://cscmp.org//
23. Офіційний сайт Європейської логістичної асоціації (European Logistics Association). URL: https://www.elalog.eu/
24. ELA Qualification Standards. URL: https://www.elalog.eu/ela-standards/
25. Офіційний сайт логістичної асоціації Великобританії (The Chartered Institute of Logistics and Transport (CILT). URL:https://ciltinternational.org/
26. Офіційний сайт Світового банку. URL: http://www.worldbank.org
27. Logistics Performance Index. URL: https://lpi.worldbank.org/
28. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: http://www.wto.org

29. DHL. URL: https://www.dhl.com/ua-uk/home/about-us.html
30. FM Logistic. URL: https://www.fmlogistic.com.ua/ Логіст ФМ: інформаційна платформа для фахівців з логістики. URL: https://logist.fm/
32. Всі складські послуги на одній платформ.і URL: https://wareteka.com.ua/
33. ДП Шенкер. URL: https://www.dbschenker.com/ua-uk/contact/
34. Logistics trend radar. URL: https://www.dhl.com/kz-en/home/press/pressarchive/2022/dhl-launches-latest-dhl-logistics-trend-radar-with-most-impactfultrends.html
35. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Офіційний сайт. URL: http://www.rada.gov.ua
36. Нормативні акти України. URL: http://www.nau.kiev.ua
37. Міністерство Юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/

9. ГЛОСАРІЙ

Міжнародна логістика – це комплексна система планування та управління потоками товарів, послуг та інформації через державні кордони. Основні поняття охоплюють суб'єктів ринку, умови постачання та ключові операційні процеси.

Золоте правило логістики (7R) – мета будь-якої логістичної операції полягає в дотриманні принципу «сім правил»: доставити потрібний товар, у потрібній кількості, потрібної якості, у потрібний час, у потрібне місце, потрібному споживачеві з мінімальними витратами.

Ключові суб'єкти міжнародних перевезень

BCO (Beneficial Cargo Owner) – бенефіціарний власник вантажу, який безпосередньо володіє товаром і зазвичай укладає прямі контракти з перевізниками.

VOCC (Vessel Operating Common Carrier) – загальний перевізник, що експлуатує власні або орендовані судна.

NVOCC (Non-Vessel Operating Common Carrier) – перевізник, який не має власного флоту, але виступає як морський перевізник, видаючи власні коносаменти.

FFW (Freight Forwarder) – експедитор, посередник, який організовує весь процес транспортування від імені клієнта.

FFW (Freight Forwarder – Експедитор) – агент, який організовує транспортування вантажу від імені відправника або одержувача.

Bill of Lading (B/L або Коносамент) – основний документ у морських перевезеннях, що підтверджує прийняття вантажу до перевезення.

Customs Clearance (Митне очищення) м процес виконання митних формальностей для випуску товарів через кордон.

Consolidation (Консолідація) м об'єднання кількох невеликих партій вантажів від різних відправників в один контейнер.

Demurrage (Демерредж) – плата за простір контейнера в порту понад дозволений час.

Freight (Фрахт) – плата за перевезення вантажу або сам вантаж.

Демередж – це плата, яку стягують контейнерні лінії за те, що ви вчасно не забрали свої контейнери з порту. Після того, як контейнери вивантажуються з судна, вам дається якийсь час на зберігання в порту безкоштовно. Ви повинні забрати свої контейнери до закінчення цього безкоштовного періоду. В іншому разі з вас стягується плата за ту кількість днів, упродовж яких ваші контейнери залишалися в порту.

e-TTN – Електронна товарно-транспортна накладна — цифровий аналог паперової ТТН. Формується, підписується та зберігається в електронному вигляді через систему ЄТСРТ.

Transports Internationaux Routiers – міжнародна система транзитних перевезень вантажів під митним контролем. Книжка TIR (Carnet TIR) дозволяє проходити митне оформлення за спрощеною процедурою.

Кросс-докінг – логістична технологія, при якій вантаж перевантажується з одного транспорту на інший без проміжного зберігання на складі.

Базові логістичні терміни

Інкотермс (Incoterms) – міжнародні правила, що визначають відповідальність продавця та покупця за ризики, витрати та доставку товару на різних етапах.

Макрологістика – логістична система, що об'єднує функції постачання, виробництва та розподілу на рівні країни або міждержавних відносин.

Міжнародний логістичний ланцюг – послідовність етапів переміщення матеріального потоку від першоджерела до кінцевого споживача в різних країнах.

Фулфілмент (Fulfillment) – комплекс операцій від моменту замовлення товару покупцем до його отримання (складування, пакування, доставка).

Логістичні послуги являють собою комплекс завдань з організації перевезення вантажу з однієї точки в іншу.

Послуга – дія, результат якої споживається в процесі її виконання.

Перевізне замовлення (наряд-заявка) - це документ, за допомогою якого фіксується домовленість між вантажовідправником і перевізником про перевезення вантажу.

Договір перевезення вантажу – це документ, який встановлює права та обов'язки сторін і захищає інтереси контрагентів.

Товар – будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі).

Управління ланцюгами постачання (Supply Chain Management, SCM) – це комплексна координація потоків інформації, матеріалів, послуг та фінансів від постачальника сировини до кінцевого споживача. Метою є оптимізація витрат, підвищення швидкості доставки, ефективне управління запасами та задоволення попиту. Це охоплює планування, закупівлі, виробництво, логістику та розподіл.

Види та компоненти логістики

Транспортна логістика – організація переміщення вантажів оптимальними маршрутами з мінімальними витратами.

Закупівельна логістика – управління потоками сировини та матеріалів від іноземних постачальників.

Розподільча (збутова) логістика – забезпечення ефективного постачання готової продукції на міжнародні ринки.

Митна логістика – сукупність митних операцій та процедур, необхідних для перетину товаром кордону.

Контрактна логістика (або 3PL) – це передача компанією частини або всіх логістичних функцій (зберігання, транспортування, управління запасами) зовнішньому провайдеру на основі довгострокового договору. Це передбачає професійне управління ланцюгом поставок, де підрядник несе відповідальність за процеси та дотримання KPI.

Ключові супровідні документи

Супровідні документи – це «паспорт» вашого вантажу, без якого неможливий перетин кордону.

Авіанакладна (AWB) – товаросупровідний документ, що використовується під час перевезень вантажів авіатранспортом. Він містить детальну інформацію про вантаж, включно з місцем відправлення, місцем призначення і вмістом.

Декларація (ЕК-1, ІМ-40) – ддокумент для митних органів про вивезення (експорт) або ввезення (імпорт) товару.

CMR (Міжнародна товарно-транспортна накладна) – основний документ для автомобільних перевезень. Підтверджує договір перевезення, стан вантажу та факт передачі.

Коносамент (Bill of Lading, B/L) – головний документ у морських перевезеннях. Це одночасно розписка від капітана, договір на перевезення та *товаророзпорядчий документ* (хто тримає оригінал, той і власник вантажу).

Інвойс (Invoice) – рахунок-фактура. Містить ціну, кількість товару та умови Incoterms. На його основі митниця розраховує податки.

Пакувальний лист (Packing List) – детальний опис вантажних місць: вага (нетто/брутто), габарити, тип упаковки.

Терміни з митної справи

Експорт (експорт товарів) – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України.

Ембарго (повне або часткове) – заборона чи обмеження експорту чи імпорту товарів.

Імпорт (імпорт товарів) – купівля (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

Ліцензія експортна (імпортна) – належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого строку певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування.

Митна процедура–- зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання.

Митний брокер – це підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України

Митний контроль – сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку.

Митний режим – комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення.

Митниця – митний орган, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи. Митниця є територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, має окремий баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, Митного Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику

Мито – заг альнодержавний непрямий податок, різновид митних платежів, який нараховують та сплачують за товари та інші предмети, які переміщують через митний кордон

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Зайцева Анна Сергіївна
Мірошниченко Тетяна Миколаївна

ВСТУП ДО МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ

Навчально-методичний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальностями С3, D3, D7 освітньої програми «Міжнародна логістика», за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини» (за спеціалізаціями) ОП «Міжнародні економічні відносини» з професійно-орієнтованими освітніми компонентами

В авторській редакції

Підписано до розміщення 24.04.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,7. Обсяг 0,709 Мб. Зам. № 212/26.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна